

Mihai Viteazul și Unirea de la 1600

1. Definiție

Pașalâc = unitate administrativ-teritorială în zonele de graniță ale Imperiului Otoman.

2. Contextul internațional

- secolul al XVI-lea - Țările Române au fost antrenate în vârtejul confruntărilor politice dintre puterile competitori europene (Austria, Imperiul Otoman și Polonia):

a. Imperiul Otoman a atins în perioada domniei sultanului Soliman Magnificul (1520-1566) maxima expansiune: 1538 - otomanii au anexat Bugeacul și Tighina de la Moldova. 1541 - partea centrală și sudică a Ungariei au devenit pașalâc (nordul și vestul Ungariei au intrat sub administrație austriacă), iar Transilvania a fost organizată ca principat autonom sub suzeranitate otomană. 1542 - turcii au anexat Brăila de la Țara Românească. 1552 - Imperiul Otoman a cucerit Timișoara și a transformat Banatul în **pașalâc**;

b. Austria condusă de Casa de Habsburg, după ce a încercat fără succes să îi alunge pe otomani din Ungaria, a căutat noi aliați: 1590-1592 - a inițiat o alianță antiotomană, Liga Sfântă, la care au participat Statele Papale, Spania, Austria și ducatele italiene Toscana, Mantova și Ferrara;

c. Polonia a intrat într-o perioadă de criză politică, ca urmare a stingerii dinastiei Jagellonilor (1572), de aceea s-a apropiat de Imperiul Otoman și a revenit la politica pontică, redeschizând rivalitatea medievală din această zonă, numai că locul Ungariei a fost asumat, în noile împrejurări, de către habsburgi.

3. Țările Române și lupta antiotomană

- secolul al XVI-lea - dominația otomană asupra Țărilor Române s-a intensificat, manifestându-se prin creșterea tributului, intervenția sultanului în alegerea domnilor și monopolul comercial turcesc; - domnitori precum Radu de la Afumați, Petru Rareș și Ion Vodă cel Viteaz s-au opus încercărilor otomane de a transforma teritoriul românesc în pașalâc, militar și diplomatic:

I. Radu de la Afumați (domn al Țării Românești, 1522-1529): 1522-1525 - a dus 20 de lupte cu otomanii ⇒ a acceptat plata tributului, în schimbul recunoașterii autonomiei statului.

II. Petru Rareș (domn al Moldovei, 1527-1538; 1541-1546): s-a implicat în luptele din Ungaria pentru tron, după moartea regelui Ludovic al II-lea (1516-1526) la Mohacs (22 iunie 1529: victoria de la Feldioara) și a intrat în conflict cu Polonia pentru stăpânirea Pocuției (22 august 1531: înfrângerea de la Obertyn) și Imperiul Otoman (1538: turcii l-au susținut la tron pe venețianul Aloisio Gritti și au transformat sudul Moldovei în raia turcească, Bender-Tighina). 1535 și 1538 - a încheiat alianțe antiotomane cu Austria și Polonia. 1541 - a revenit pe tron după ce a acceptat mărirea tributului față de Imperiul Otoman.

III. Ion Vodă cel Viteaz (domn al Moldovei, 1572-1574): 24 aprilie 1574 - la Jiliște, drept răspuns la cererea sultanului de dublare a tributului, a obținut victoria împotriva otomanilor și a atacat Bender, Brăila și Cetatea Albă. 10 iunie 1574 - la Roșcani, ca urmare a trădării marii boierimi, a fost învins și ucis.

4. Mihai Viteazul

- 15 septembrie 1593 - pe tronul Țării Românești a urcat Mihai Viteazul (1593-1601), după ce a plătit Imperiului Otoman suma de 400.000 de florini;

- domnia lui Mihai a coincis cu relansarea de către papa Clement al VIII-lea (1592-1605) a Ligii Sfinte, alianță la care au aderat principele Transilvaniei, Sigismund Bathory (1588-1599; 1601-1602), domnul Moldovei, Aron Vodă (1592-1595), și cel muntean;

- 13 noiembrie 1594 - la București, a izbucnit răscoala antiotomană, prin suprimarea creditorilor levantini, a garnizoanei turcești și atacarea cetăților de pe linia Dunării ⇒ declanșarea ostilităților cu Imperiul Otoman;
- decembrie 1594-ianuarie 1595 - Campania la sud de Dunăre: armata Țării Românești i-a învins pe otomani la Giurgiu, Turnu, Hârșova și Siliștră, pe tătari la Putineiu (14 ianuarie 1595) și Stănești (15 ianuarie 1595), iar resturile otomano-tătare la Șerpătești (23 ianuarie 1595), cu sprijinul unui detașament transilvan; în paralel, domnul moldovean Aron Vodă a asediat Tighina;
- 10/20 mai 1595 - la Alba Iulia, Mihai Viteazul a încheiat un tratat cu Sigismund Bathory, prin care prin care domnul muntean a acceptat suzeranitatea principelui transilvănean în schimbul sprijinului antiotoman, dar au fost sacrificate autonomia Țării Românești și autoritatea instituției domnești în favoarea principelui transilvănean și a boierilor munteni;
- 24 mai/3 iunie 1595 - domnul Moldovei, Ștefan Răzvan (1595), ajuns pe tron cu ajutorul principelui Transilvaniei, a acceptat, în condiții similare cu Mihai Viteazul, suzeranitatea lui Sigismund Bathory ⇒ Transilvania a devenit suzerana Țărilor Române;
- 13/23 august 1595 - la Călugăreni, a avut loc confruntarea cu forțele otomane conduse de Sinan Pașa, încheiată cu o victorie românească de prestigiu (campania militară otomană a urmărit transformarea Țărilor Române în pašalâcuri, după Călugăreni turcii au început organizarea pašalâcului de la București și Târgoviște, introducând garnizoane și transformând bisericile în moschei);
- 27 octombrie 1595 - la Giurgiu, a fost desăvârșită înfrângerea otomanilor din Țara Românească;
- ianuarie 1597 - în contextul reluării ofensivei otomane în Ungaria, în urma căreia habsburgii au fost învinși, Mihai Viteazul a încheiat pace cu sultanul ⇒ martie 1598 - otomanii au recunoscut independența Țării Românești;
- 30 mai/9 iunie 1598 - la Târgoviște, pentru consolidarea poziției Țării Românești, Mihai a încheiat tratatul de vasalitate cu Rudolf al II-lea (1576-1612), conducătorul Sfântului Imperiu Romano-German, prin care a fost recunoscută domnia ereditară a lui Mihai, în schimb acesta a recunoscut suzeranitatea habsburgică ⇒ Țara Românească s-a emancipat de consecințele tratatului cu Sigismund Bathory.

5. Unirea de la 1600

- transformările politice din zona Țărilor Române au complicat situația și au pus în pericol coaliția antiotomană:
  - a. Ieremia Movilă (1595-1600; 1600-1606), atașat politicii poloneze, a scos Moldova din coaliția antiotomană;
  - b. Alegerea lui Andrei Bathory (1599) drept principe al Transilvaniei (partizan al politicii filo-polone și filo-otomane), a agravat poziția Țării Românești;
  - c. Domnul Moldovei, Ieremia Movilă, și cancelarul polonez Jan Zamoisky au intenționat să așeze pe tronul Țării Românești pe Simion Movilă (1600-1601; 1601-1602; 1606-1607).
- Mihai a înțeles că fără o acțiune energetică, menită să își surprindă adversarii, cauza antiotomană ar fi suferit o grea înfrângere, de aceea a hotărât organizarea unei campanii militare peste munți, în Transilvania;
- iulie 1599 - Mihai a trimis o solie la Praga pentru a cere încuviințarea împăratului Rudolf al II-lea de a ocupa Transilvania;
- 18/28 octombrie 1599 - la Șelimbăr, Mihai, cu o armată formată din români și mercenari de diferite etnii (unguri și secui din Transilvania, polonezi și sârbi) și a repurtat o prestigioasă victorie împotriva forțelor conduse de Andrei Bathory ⇒ principele Transilvaniei și-a pierdut viața în timpul luptelor;
- 1 noiembrie 1599 - la Alba Iulia, intrarea triumfătoare a lui Mihai Viteazul ⇒ acesta a devenit conducătorul *de facto* al Transilvaniei (nobilimea maghiară l-a recunoscut principe „*locțiitor al împăratului*”, Rudolf al II-lea guvernator al Transilvaniei, iar otomanii i-au trimis steag de domnie);
- mai 1600 - Mihai a cucerit Moldova, invocând drept motiv alianța lui Ieremia Movilă cu otomanii și tătarii ⇒ s-a putut intitula astfel „*domn al Țării Românești, Ardealului și Moldovei*”;
- mai-septembrie 1600 - pentru a consolida Unirea celor trei Țări Române, Mihai Viteazul a luat o serie de măsuri importante:

- a. A adoptat aceeași stemă pentru toate teritoriile (Țările Române);
- b. A construit o biserică ortodoxă la Alba Iulia;
- c. A acordat anumite înlesniri preoților și iobagilor români;
- d. A numit ca mitropolit al Transilvaniei pe Ion de la Prislop.

6. Destrămarea Unirii

- puterile vecine au văzut în noul stat român o contradicție cu propriile interese:

- a. Austria și-a văzut amenințate planurile de menținere a Transilvaniei în sfera sa de influență;
- b. Polonia nu a dorit pierderea controlului asupra Moldovei;
- c. Imperiul Otoman nu a acceptat ideea renunțării la Țara Românească;
- d. Insubordonarea nobililor maghiari din Transilvania, care nu au acceptat niciodată măsurile luate de domnul muntean.

- 18/28 septembrie 1600 - la Mirăslău, nobilimea maghiară din Transilvania, ostilă unei supremații românești, s-a alăturat generalului imperial Gheorghe Basta și l-a învins pe Mihai Viteazul;

- în paralel, polonezii au pătruns în Moldova și au restaurat dinastia Movileștilor, cu intenția de a numi în Țara Românească domn pe Simion Movilă;

- 1600-1601 - Mihai s-a aflat în pibegie la Viena și Praga, unde a încercat să îl convingă pe Rudolf al II-lea să îl sprijine pentru a își recâștiga domnia ⇒ a primit sprijinul imperial după ce nobilimea transilvană l-a repus pe tron pe Sigismund Bathory, ostil intereselor austriece;

- 3/13 august 1601 - la Guruslău, cu sprijinul oferit de aliatul său, împăratul Rudolf al II-lea, Mihai a revenit în Transilvania, unde a obținut victoria;

- 9/19 august 1601 - în tabăra de la Câmpia Turzii, Mihai Viteazul a fost ucis de mercenari valoni plătiți de generalul imperial Gheorghe Basta.

7. Importanța actului de la 1600

- din punct de vedere românesc, unirea Țării Românești, Transilvaniei și a Moldovei a însemnat punctul culminant al rezistenței în lupta pentru independență și un imbold important pentru posteritate, în ciuda destrămării acesteia;

- la data înfăptuirii unirii, în spațiul românesc a avut loc o afirmare a conștiinței etnice, fapta fără precedent a lui Mihai Viteazul a fost prima unire politică realizată de un domn român, cu forțe românești și în sprijinul intereselor românești, dobândind peste timp valoarea de simbol.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZUsv0zis6f0>

<https://www.youtube.com/watch?v=yx-trl4W4Lo>

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
3. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
4. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
5. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
6. Scurtu, Ioan, Cristea, Niculae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitară, București, 2008.
7. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
8. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
9. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
10. Giurescu, Constantin C., *Istoria Românilor*, Editura ALL, București, 2019.
11. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
12. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
13. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
14. Pop, Ioan-Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019.
15. Hitchins, Keith, *Scurtă istorie a României*, Editura Polirom, Iași, 2015.
16. XXX, *Cei mai de seamă domnitori români*, Editura Silvius Libris, Chișinău, 2015.
17. Otu, Petre (coordonator), *100 de bătaii din istoria românilor*, Editura Litera, București, 2021.